

สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด Marital Relationship, Father-infant Attachment and Father Involvement in Postpartum Period

ชลดา	สติปัญญา	พย.ม.*	Chonlada	Satipan	M.N.S.*
พรณพิไล	ศรีอาภรณ์	พย.ด.**	Punpilai	Sriareporn	Ph.D.**
นันทพร	แสนศิริพันธ์	พย.ด.***	Nantaporn	Sansiriphun	Ph.D.***

บทคัดย่อ

การเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อภาวะสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจของบิดา มารดา และบุตร การวิจัยเชิงพรรณนาเพื่อหาความสัมพันธ์ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เป็นบิดาครั้งแรก ที่มีบุตรอายุ 6-8 สัปดาห์ จำนวน 102 ราย เก็บรวบรวมข้อมูล ณ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเชียงใหม่ ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2557 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสของ พัชรินทร์ เราจุติธรรม (Raojutitham, 2006) แบบสอบถามความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารกดัดแปลงมาจากแบบสอบถามความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารกของเยาวลักษณ์ แฉขุนทด (2539) และแบบสอบถามการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดของศุภกร ไชยนา และนันทพร แสนศิริพันธ์ (ศุภกร ไชยนา, 2558) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงอันดับสเปียร์แมน

ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง กับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .58, p < .01$) และความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารกมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง กับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .51, p < .01$)

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการพยาบาล เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด

คำสำคัญ: สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก การเข้ามามีส่วนร่วมของบิดา

* พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

* Professional Nurse, Kanthararom Hospital, Sisaket Province, chonlada.cmu@gmail.com

** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

** Associate Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University, nupunpilai@gmail.com

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

*** Assistant Professor, Faculty of Nursing, Chiang Mai University, nantaporn.san@cmu.ac.th

Abstract

Father involvement during postpartum period is very important for physical and psychological health of the parents and child. The purpose of this descriptive correlational research study was to explore the relationship between marital relationship, father-infant attachment and father involvement in postpartum period. The subjects were 102 fathers of children aged 6-8 weeks. Data were collection at Chaing Mai Health Promotion Hospital during June to August 2014. The research instrument used were the Marital Relationship Questionnaire by PatcharinRaojutitham (Raojutitham, 2006), the Father-infant Attachment Questionnaire modified version by YaowalakChaekuntode (1996) and Father Involvement During Postpartum Period Questionnaire developed by SupakornChaina and NantapornSansiriphun (Chaina, 2013). Data were analyzed using descriptive statistics, and Spearman rank correlation

Results of the study revealed that: The relationship between marital relationship and father involvement during postpartum period have statistically significant with a high positive correlation ($r = .58, p < .01$), and the relationship between father-infant attachment and father involvement during postpartum period also have statistically significant with a high positive correlation ($r = .51, p < .01$).

The findings from this study can be used as baseline data for nursing intervention to promote their involvement in the postpartum period

Key words: Marital Relationship, Father-infant Attachment, Father Involvement

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บิดาเป็นผู้ให้กำเนิดบุตรร่วมกับมารดา เป็นผู้นำครอบครัว สร้างครอบครัวให้มีความสุข มีหน้าที่อบรมสั่งสอนบุตร อุปการะเลี้ยงดูบุตรร่วมกับมารดา และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุตร ในอดีตนอกจากบิดาจะเป็นผู้นำครอบครัว ยังมีหน้าที่หารายได้เลี้ยงครอบครัว สำหรับการเข้ามามีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรจะเป็นเพียงการเล่นกับบุตรเท่านั้น ส่วนมารดาจะมีหน้าที่หลักในการเลี้ยงดูบุตร และรับผิดชอบดูแลงานบ้านทั้งหมด (Lamb & Tamis-Lemonda, 2004) แต่การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างของครอบครัวไทย ทำให้บิดาและมารดามีบทบาทช่วยเหลือกันทั้งในบ้านและนอกบ้าน การที่มารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้านร่วมกับบิดา ทำให้มารดามีเวลาในการ

เลี้ยงดูบุตรลดลง บิดาจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือมารดาและเลี้ยงดูบุตรร่วมกัน ในระยะหลังคลอด (McVeigh, Baafi, & Williamson, 2002)

การเข้ามามีส่วนร่วมในระยะหลังคลอดของบิดาเป็นการดูแลภรรยาและบุตรภายหลังคลอด ที่ต้องมีการปรับตัวของมารดาทางด้านร่างกาย และจิตใจ ซึ่งหากบิดาให้การช่วยเหลือที่ไม่เหมาะสม อาจทำให้มารดาเหนื่อยล้า และวิตกกังวลเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร ส่งผลทำให้เกิดภาวะซึมเศร้าหลังคลอด และมีปัญหาในการเลี้ยงบุตรตามมา (Cheng, Fowles, & Walker, 2006) และการดูแลบุตรที่ยังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ จำเป็นต้องอาศัยบิดาและมารดาในการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการด้านร่างกายและ

การเจริญเติบโตที่สมบูรณ์ (Klaus & Kennell, 1982) บิดาซึ่งเป็นผู้ที่มีความสำคัญและใกล้ชิดกับมารดา หลังคลอดมากที่สุด จึงควรเข้ามามีส่วนร่วมในระยะ หลังคลอด แลมป์ (Lamb, 2000) ได้เสนอแนวคิดการ เข้ามามีส่วนร่วมของบิดา (father's involvement) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) การเข้ามามี ปฏิสัมพันธ์ (engagement) หมายถึง การที่บิดาทำ กิจกรรมต่างๆ ร่วมกับมารดาและบุตร เช่น อาบน้ำบุตร เปลี่ยนผ้าอ้อม เล่นกับบุตร และช่วยแบ่งเบาภาระงาน บ้าน 2) การเอื้อให้สามารถเข้าถึงบิดาได้ตามความต้องการ (accessibility) หมายถึง การที่บิดาให้เวลาและมีความ พร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และสามารถให้ความ ช่วยเหลือตลอดเวลาเมื่อมารดาและบุตรต้องการ เช่น บิดา อยู่ทำงาน เมื่อภรรยาและบุตรต้องการความช่วยเหลือ บิดาสามารถให้ความช่วยเหลือได้ตามความเหมาะสม และ 3) การแสดงความรับผิดชอบ (responsibility) หมายถึง การที่ผู้เป็นบิดาสันนิษฐานด้านทรัพยากรต่างๆ ให้ความสุขสบาย และดูแลจัดการให้มีความพร้อมในการ ดำรงชีวิต เช่น การจัดเตรียมของใช้ เสื้อผ้า อาหารให้แก่ ภรรยาและบุตร เป็นต้น

ปัจจุบันบิดาไทยได้รับการสนับสนุนให้เข้ามามี ส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้เป็นภรรยาและบุตร ตั้งแต่ใน ระยะตั้งครรภ์จนถึงระยะหลังคลอด มีการจัดอบรม โรงเรียนพ่อแม่ให้แก่ผู้จะเป็นบิดาและมารดาที่เข้ารับการ ผ่าคลอด เพื่อให้บิดามีความรู้และช่วยเหลือมารดาตั้งแต่ ในระยะตั้งครรภ์จนถึงระยะหลังคลอด และมีความรู้เกี่ยวกับ การเลี้ยงดูบุตร (โครงการโรงพยาบาลสายใยรักแห่ง ครอบครัว, 2552) แต่มีการศึกษา พบว่า กิจกรรมหรือ โครงการที่จัดขึ้น ไม่ตรงกับความต้องการและความ ต้องการของบิดา เนื้อหาส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่มารดาและ ทารก ทำให้บิดาไม่ได้รับประโยชน์ในการนำไปใช้อย่าง แท้จริง (Sansiriphan, Kantaruksa, Klunklin, Baosuang, & Jordan, 2010) นอกจากนี้ยังมีการออก กฎหมายการลาคลอดของสามี เพื่อให้การดูแลภรรยา และบุตรได้ 15 วัน (ราชกิจจานุเบกษา, 2555) แต่ก็ พบว่ามีข้อจำกัดเฉพาะ ผู้เป็นบิดาที่ประกอบอาชีพ รับราชการ และต้องเป็นสามีภรรยาที่จดทะเบียนสมรส

ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น

การเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด มี ความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ต่อมารดา ทารก และผู้เป็น บิดาเอง จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การที่บิดา เข้ามามีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดในระยะหลังคลอดกับ มารดา จะช่วยบรรเทาความเครียดทั้งด้านร่างกายและ จิตใจมารดาที่เกิดจากการเลี้ยงดูบุตร ทำให้มารดามีกำลังใจ ในการเลี้ยงดูบุตร และช่วยลดภาวะซึมเศร้าของมารดา ในระยะหลังคลอด (Allen & Daly, 2007; Fagan & Lee, 2010; Lu et al., 2006) อีกทั้งยังช่วยให้มารดาประสบ ความสำเร็จในการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา (Rempel & Rempel, 2011) สำหรับทารก จะช่วยให้มีพัฒนาการ และการเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกายและอารมณ์ ด้รับ การดูแลให้มีความปลอดภัย ได้รับความรัก และความ อบอุ่น (Premberg, Hellstrom, & Berg, 2008) ส่วน บิดาพบว่า จะได้เรียนรู้และเข้าใจพฤติกรรมของบุตร รับ รู้พัฒนาการของบุตร และมีความไวต่อการตอบสนอง ความต้องการของบุตร ทำให้บิดาเกิดความมั่นใจในการ เป็นบิดา (Allen & Daly, 2007)

ผลการศึกษาเชิงคุณภาพของ นันทพร แสนศิริพันธ์, ฉวี เบาทรวง, อาริวรรณ กลั่นกลิ่น, และกรรณิการ์ กันธรักษา (2557) เกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้เป็นบิดา ครั้งแรกชาวไทย พบว่า ในระยะหลังคลอดผู้เป็นบิดา พยายามปรับตัวต่อบทบาทใหม่ โดยการเข้ามามีส่วนร่วม ในการดูแลทารกและมารดาหลังคลอด ผู้เป็นบิดาจะเฝ้า สังเกต เรียนรู้พฤติกรรม และพัฒนาการของทารกอย่าง ใกล้ชิด ช่วยเหลือภรรยาในการเลี้ยงดูบุตร และ ทำทุกอย่างเพื่อบุตรของตน ให้การดูแลช่วยเหลือมารดา หลังคลอดทั้งด้านร่างกายและจิตใจ อย่างไรก็ตามรายงาน การศึกษาบางส่วน พบว่า ผู้เป็นบิดาบางรายไม่สามารถ เข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลบุตรและมารดาหลังคลอดได้ ตามความต้องการ เนื่องจากการช่วยเหลือจากญาติที่มาก เกินไปทำให้ผู้เป็นบิดารู้สึกว่าถูกกีดกัน และบิดาบางราย แทบจะไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมการดูแลบุตรและภรรยา ส่งผลทำให้สัมพันธ์ภาพระหว่างคู่สมรสลดลง

สัมพันธ์ภาพระหว่างคู่สมรส หมายถึง ความรักและ ความกลมเกลียวระหว่างสามีภรรยาที่มีความเข้าใจและ

เห็นอกเห็นใจกัน มีความพึงพอใจซึ่งกันและกัน พยายามหลีกเลี่ยงปัญหาและช่วยกันแก้ไขปัญหาหรือความขัดแย้งต่างๆ และมีความสุขในการใช้ชีวิตสมรสร่วมกัน ซึ่งภายหลังตัดสินใจใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน คู่สมรส จะมีการปรับตัวเข้าหากัน เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น (Spanier, 1976) ซึ่งความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเป็นพื้นฐานสำคัญ เมื่อสามีภรรยามีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันตั้งแต่เริ่มแรก จะทำให้เกิดความรัก ความอบอุ่น มีความเข้าใจกัน และมีชีวิตครอบครัวที่เข้มแข็ง เมื่อเริ่มมีบุตร สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสที่ดี จะช่วยให้บิดามารดาให้การสนับสนุนและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Prake, 2000)

สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส เป็นสัมพันธภาพทั้งด้านดีและไม่ดี การเป็นบิดามารดาและการมีบุตร เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสที่ดี จะทำให้บิดาได้รับการสนับสนุนจากมารดา ในการเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเลี้ยงดูบุตร สามารถปรับตัวในการเป็นบิดาได้เหมาะสม (Thomas, Boner, & Hildingsson, 2011) นำไปสู่การเข้ามามีส่วนช่วยเหลือมารดาและเลี้ยงดูบุตรของตนมากขึ้น (Mehall, Spinrad, Eisenberg, & Gaertner, 2009) ในทางตรงข้ามหากบิดามารดามีสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสที่ไม่ดี จะทำให้บิดาเข้ามามีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรในระยะแรกเท่านั้น และนำไปสู่การทอดทิ้งบุตรในระยะต่อมา (Lu et al., 2010)

นอกจากสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสแล้ว ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่อาจส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับทารกที่ต่างฝ่ายต่างมีให้ซึ่งกันและกัน โดยเป็นสัมพันธภาพที่มีการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นความรักความผูกพันที่มีความมั่นคงและถาวรตลอดไป ซึ่งในระยะหลังคลอดบิดาส่วนใหญ่จะมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของบุตร อยากเข้ามามีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของตน (Greengerg & Morris, 1974) ความรู้สึกดังกล่าว จะกระตุ้นให้บิดาเกิดความรู้สึกดีต่อทารก มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดี และ

เป็นจุดเริ่มต้นที่ก่อให้เกิดความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก นำไปสู่การเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรในระยะหลังคลอด (Lamb & Tamis-Lemonda, 2004)

การเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด จะทำให้ทารกได้รับการเลี้ยงดูและเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ และช่วยให้บิดามีทักษะในการเลี้ยงดูบุตร เกิดความมั่นใจในบทบาทบิดา มีความภาคภูมิใจในตนเอง และรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น (Goulet, Bell, St-Cyr Tribble, Paul, & Lang, 1998) มีการศึกษาพบว่า ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารกที่ดี ทำให้บิดาเข้าใจพฤติกรรมการแสดงออกและการสื่อสารของทารก ส่งผลให้บิดามีความไวต่อการตอบสนองความต้องการของทารกได้เหมาะสม ทำให้ทารกได้รับการดูแลและได้รับความรักความอบอุ่นในทางตรงข้ามหากเกิดความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารกที่ไม่ดี บิดาจะหลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์กับทารก ส่งผลให้ทารกไม่ได้รับการเลี้ยงดู ทำให้ขาดความรักความอบอุ่น หรือมีการตอบสนองความต้องการที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากไม่เข้าใจการสื่อสารของทารก (Frosch, Cox, & Goldman, 2001)

จะเห็นได้ว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ ด้านการเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ การเอื้อให้สามารถเข้าถึงบิดาได้ตามความต้องการ และการแสดงความรับผิดชอบ มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ของผู้เป็นบิดาเอง มารดาหลังคลอดและบุตร แต่การศึกษาเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเฉพาะด้านการเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบิดากับทารกและเป็นการศึกษาในกลุ่มบิดาชาติตะวันตก ที่มีความแตกต่างทางด้านสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมการเลี้ยงดู และลักษณะภูมิหลังของบิดาและมารดา ไม่สามารถนำมาอ้างอิงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในระยะหลังคลอดของบิดาชาวไทยได้ ในประเทศไทยยังขาดองค์ความรู้เกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด เกี่ยวกับการช่วยเหลือทั้งมารดาและทารกและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง มีเพียงหนึ่งการศึกษา ที่ศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดา

ในระยะหลังคลอด โดยศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านความเครียด และการสนับสนุนทางสังคม (ศุภกร ไชยนา, 2556) ทั้งนี้การเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดนั้น ยังต้องมีการศึกษาเพื่อขยายองค์ความรู้ของบิดาชาวไทย และมีอีกหลายปัจจัยที่อาจมีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด ผู้วิจัยในฐานะพยาบาลผดุงครรภ์ จึงสนใจศึกษาสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดเพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ไปเป็นแนวทางปฏิบัติการพยาบาลสำหรับพยาบาลผดุงครรภ์ และเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด

คำถามที่ใช้ในการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดเป็นอย่างไร
2. ความสัมพันธ์ระหว่างความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดเป็นอย่างไร

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด ตามแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรม โดยการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด ใช้แนวคิดของแลมบ์ (Lamb, 2000) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ การเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ การเอื้อให้

สามารถเข้าถึงบิดาได้ตามความต้องการ และการแสดงความรับผิดชอบ สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส ใช้แนวคิดของ สเปนเนียร์ (Spanier, 1976) ที่กล่าวถึงสามภรรยาว่า ภายหลังตัดสินใจใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน สามภรรยาจะมีการปรับตัวเข้าหากัน เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสที่ดี จะช่วยให้บิดามารดามีการช่วยเหลือกันในงานกิจกรรมต่างๆ แบ่งเบาภาระที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งในระยะหลังคลอดคู่สมรสที่มีสัมพันธภาพที่ดี จะทำให้บิดาได้รับการสนับสนุนจากการดาในการเข้ามามีส่วนช่วยเหลือมารดาและเลี้ยงดูบุตร และความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก ใช้แนวคิดของคลอสและเคนเนล (Klaus & Kennell, 1982) ที่กล่าวว่าความรักความผูกพันระหว่างบิดากับทารกที่ต่างฝ่ายต่างมีให้ซึ่งกันและกันจะเป็นความผูกพันที่ลึกซึ้งและมั่นคง บิดาที่มีความรักใคร่ผูกพันกับทารกจะมีความมุ่งมั่นและอยากเข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับบุตรของตน ดังนั้น สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสและความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก อาจเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดได้

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ (descriptive correlation research) เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่าง สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดประชากรคือ ผู้เป็นบิดาครั้งแรกอายุ 18 ปีขึ้นไป มีภรรยาและบุตรอยู่ในระยะ 6-8 สัปดาห์หลังคลอดกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เป็นบิดาที่มาส่งภรรยาบริการตรวจสุขภาพ หลังคลอด 6 สัปดาห์ และมาส่งบุตรบริการฉีดวัคซีนที่ 8 สัปดาห์ ณ คลินิกวางแผนครอบครัวและคลินิกสุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเชียงใหม่ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการเปิดตารางประมาณค่ากลุ่มตัวอย่าง ตามอำนาจการวิเคราะห์ทางสถิติโดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ .05 ให้อำนาจการทดสอบ .80 และการประมาณค่าขนาดความสัมพันธ์ของตัวแปร .30

ซึ่งเป็นค่าความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ที่สามารถนำมา
ประมาณค่ากลุ่มตัวอย่างทางการพยาบาล (Polit, 2010)
ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 85 ราย และเพิ่มจำนวน
กลุ่มตัวอย่างเพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลร้อยละ
20 รวมทั้งสิ้นจำนวน 102 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 4 ชุด

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล
2. แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส ของ
พัชรินทร์ เรากูจิตธรรม (Raajutitham, 2006) ลักษณะ
คำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบ
ความเชื่อมั่นของเครื่องมือได้ค่าความเชื่อมั่น .88

3. แบบสอบถามความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดา
กับทารก ผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบสอบถามความรักใคร่
ผูกพันระหว่างบิดากับทารก ของเยาวลักษณ์ แฉขุนทด
(2539) ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า
5 ระดับและคะแนนรวมความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดา
กับทารกออกเป็น 2 ระดับ

คะแนน 16 – 32 คะแนน หมายถึง ความ
รักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารกไม่ดี

คะแนน 33 – 80 คะแนน หมายถึง ความ
รักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารกดี ตรวจสอบความ
เชื่อมั่นของเครื่องมือได้ค่าความเชื่อมั่น .84

4. แบบสอบถามการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาใน
ระยะหลังของ ศุภกร ไชยนา (2558) ลักษณะคำถามเป็น
มาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ และคะแนนเข้ามามีส่วน
ร่วมของบิดาในระยะหลัง แบ่งออกเป็น 3 ระดับ

คะแนน 32-64 คะแนน หมายถึง การเข้ามามี
ส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอदन้อย

คะแนน 65-96 คะแนน หมายถึง การเข้ามามี
ส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอทดปานกลาง

คะแนน 97-128 คะแนน หมายถึง การเข้ามามี
ส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอทดมาก ตรวจสอบ
ความเชื่อมั่นของเครื่องมือได้ค่าความเชื่อมั่น .92

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการ

จริยธรรมการวิจัยของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ และได้พิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างตาม
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของคณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยเลือก
กลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนด และพบ
กลุ่มตัวอย่าง ที่คลินิกวางแผนครอบครัวและคลินิก
สุขภาพเด็กดี โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเชียงใหม่ จากนั้น
ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามทั้ง 4 ชุดในสถานที่
ที่เป็นส่วนตัว โดยใช้เวลาประมาณ 30 นาที หลังจากได้
รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความ
สมบูรณ์ของแบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูล
ส่วนบุคคล คะแนนการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะ
หลังคลอด คะแนนสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส และ
คะแนนความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก โดยการ
หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง สัมพันธภาพระหว่าง
คู่สมรส ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก และการ
เข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด โดยทำการ
ทดสอบการกระจายของข้อมูลด้วย สถิติโคลโมโกรอฟ -
สมิเยรโนฟ (Kolmogorov-Smirnov test: KS) พบว่า
มีการกระจายของข้อมูลไม่เป็นโค้งปกติ จึงวิเคราะห์
ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสถิติสหสัมพันธ์
เชิงอันดับสเปียร์แมน

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นบิดาครั้งแรกที่มีบุตรอยู่
ในระยะ 6 – 8 สัปดาห์หลังคลอด จำนวน 102 ราย
พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 18 - 50 ปี อายุเฉลี่ย
30.30 ปี (S.D. = 7.15) ส่วนใหญ่มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง
21 – 30 ปี ร้อยละ 54.90 มีบุตรเป็นเพศชาย ร้อยละ
55.90 และเป็นเพศหญิง ร้อยละ 44.10 เพศของบุตรตรงกับ
ความต้องการของบิดา ร้อยละ 93.10 และมีการวางแผนที่จะมีบุตร ร้อยละ 72.50 บิดาที่เป็น
กลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยคะแนนสัมพันธภาพระหว่าง

คู่สมรสอยู่ในระดับดีทุกด้าน โดยด้านความเห็นพ้องกันของคู่สมรสมีค่าเฉลี่ย 3.67 (S.D. = .61) ด้านความพึงพอใจของคู่สมรสมีค่าเฉลี่ย 3.92 (S.D. = .54) ด้านความกลมเกลียวระหว่างคู่สมรสมีค่าเฉลี่ย 3.74 (S.D. = .68) และด้านการแสดงความรักระหว่างคู่สมรสมีค่าเฉลี่ย 3.95 (S.D. = .74) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยคะแนนสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสโดยรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสอยู่ในระดับดี หรือมีความสุขในชีวิตคู่สมรสค่อนข้างมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.77 (S.D. = .52) บิดากลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนความรักใคร่

ผูกพันระหว่างบิดากับทารก อยู่ระหว่าง 51 – 80 คะแนน มีค่าเฉลี่ย 72.99 (S.D. = 5.52) โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารกอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 100

บิดาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดอยู่ระหว่าง 66 – 128 คะแนน มีค่าเฉลี่ย 105.09 (S.D. = 13.51) เมื่อแบ่งระดับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่าอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 74.51 รองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 25.49 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด (n = 102)

การเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการเข้ามามีส่วนร่วม (x = 105.09, S.D. = 13.51)		
ระดับน้อย	-	-
ระดับปานกลาง	26	25.49
ระดับมาก	76	74.51

สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง กับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = .58, p < .01) ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก มีความสัมพันธ์

ทางบวกระดับสูง กับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r = .51, p < .01) ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงอันดับสเปียร์แมนระหว่างสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด (n = 102)

ตัวแปร	1	2	3
1. สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส	1.00		
2. ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก	.46**	1.00	
3. การเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด	.58**	.51**	1.00

** p < .01

การอภิปรายผล

1. ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดเป็นอย่างไร

การศึกษาครั้งนี้พบว่า สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง กับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .58, p < .01$) (ตารางที่ 2) แสดงว่า สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส มีความเกี่ยวข้องกับการที่บิดาจะเข้ามามีส่วนร่วมในระยะหลังคลอด เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสอยู่ในระดับดีหรือมีความสุขในชีวิตคู่สมรสค่อนข้างมากจึงทำให้บิดาเข้ามามีส่วนร่วมในระยะหลังคลอดอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 74.51 (ตารางที่ 1) สามารถอธิบายได้ว่าสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ที่มีความรักความกลมเกลียวกัน มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจกัน มีความพึงพอใจซึ่งกันและกัน พยายามหลีกเลี่ยงปัญหาและช่วยกันแก้ไขปัญหาหรือความขัดแย้งต่าง ๆ และมีความสุขในการใช้ชีวิตสมรสร่วมกันภายหลังใช้ชีวิตสมรสร่วมกันหากสามีภรรยามีสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความเห็นพ้องกันของคู่สมรส ความพึงพอใจของคู่สมรส ความกลมเกลียวระหว่างคู่สมรส และการแสดงความรักระหว่างคู่สมรสที่ดี จะทำให้มีการปรับตัวเข้าหากัน มีความเข้าใจกัน ช่วยกันหลีกเลี่ยงและร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ นำมาซึ่งความพึงพอใจ และมีความสุขในชีวิตสมรส (Spanier, 1976)

การศึกษาครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นพ้องกันของคู่สมรส มีความพึงพอใจของคู่สมรส ความกลมเกลียวระหว่างคู่สมรส และการแสดงความรักระหว่างคู่สมรสอยู่ในระดับดีและมีสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสโดยรวมในการใช้ชีวิตคู่อยู่ในระดับดี มีคะแนนเฉลี่ย 3.77 คะแนนทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างอยู่ในวัยผู้ใหญ่ โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี นับว่าเป็นวัยที่มีวุฒิภาวะ มีความพร้อม และสามารถปรับตัวหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ดี (Diehl, Coyle, and Labouvie-Vief, 1996) ทำให้คู่สมรสในวัยนี้ มีการปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน เกิดสัมพันธภาพระหว่าง

คู่สมรสที่ดี และมีความพึงพอใจในชีวิตสมรส ส่งผลให้บิดามารดามีการช่วยเหลือแบ่งปันซึ่งกันและกัน และร่วมทุกข์ร่วมสุขกันคล้ายคลึงกับการศึกษาของจากรวรรณชูปวา (2541) พบว่า บิดาที่อายุมากกว่า 21 ปี มีสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสค่อนข้างดี เนื่องจากเป็นวัยผู้ใหญ่ สามารถสื่อสารความรู้สึกและแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม ทำให้คู่สมรสปรับตัวเข้าหากันได้ด้วยดี

ในสภาพสังคมปัจจุบันสามีภรรยามีบทบาทใกล้เคียงกันทั้งในบ้านและนอกบ้าน ผู้เป็นบิดาจึงถูกคาดหวังจากสังคมและสมาชิกในครอบครัว เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแบ่งปันความสุขและความทุกข์ ตลอดทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือมารดาในขณะตั้งครรภ์จนกระทั่งหลังคลอด และช่วงการเลี้ยงดูบุตร สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรสที่ดี จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด เมื่อบิดาได้รับการสนับสนุนจากมารดา จึงทำให้บิดาเข้ามามีส่วนร่วมในระยะหลังคลอดในระดับมาก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก และการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอดเป็นอย่างไร

ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง กับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .51, p < .01$) (ตารางที่ 2) แสดงว่า ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก มีความเกี่ยวข้องกับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด สามารถอธิบายได้ว่า ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก เป็นความรักที่ต่างฝ่ายต่างมีให้ซึ่งกันและกัน ค่อยๆ ก่อตัวขึ้นเรื่อยๆ จนกลายเป็นความรักความผูกพันที่ลึกซึ้ง และคงทนถาวรตลอดระยะเวลาเมื่อเวลาผ่านไป (Klaus & Kennell, 1982) ความรักความผูกพันที่เกิดขึ้นระหว่างบิดากับทารก จะก่อให้เกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาความสัมพันธ์ ทำให้บิดาอยากใกล้ชิด อยากสัมผัสทารกของตน และเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบเลี้ยงดูให้ทารกมีการเจริญเติบโต มีพัฒนาการสมวัย และปกป้องคุ้มครองให้ทารกได้รับความปลอดภัย (Goulet et al., 1998) ความ

รักใคร่ผูกพันที่บิดามีต่อทารกนี้ จะทำให้ผู้เป็นบิดา
คอยเฝ้าสังเกตเรียนรู้พฤติกรรม และพัฒนาการของทารก
อย่างใกล้ชิด ช่วยเหลือภรรยาในการเลี้ยงทารก และทำทุกอย่าง
เพื่อบุตรอันเป็นที่รัก (นันทพร แสนศิริพันธ์ และคณะ, 2557)

การศึกษาครั้งนี้ พบว่า บิดากลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
มีความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารกในระดับมาก
โดยมีคะแนนความรักระหว่างบิดากับทารกในระดับ
อยู่ระหว่าง 51 - 80 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ย 72.99
คะแนนความรักระหว่างบิดากับทารกในระดับ
มากนี้ จะทำให้บิดามีความเข้าใจพฤติกรรมและการแสดงออก
และการสื่อสารของทารก ส่งผลให้บิดาเข้ามามีส่วนร่วม
ในระยะเวลาหลังคลอดในระดับมาก ร้อยละ 74.51 (ตารางที่ 1)
คล้ายคลึงกับการศึกษาของฟรอสชและคณะ (Frosch,
Cox, & Goldman, 2001) ที่พบว่า บิดาที่มีความรักใคร่
ผูกพันกับทารกจะทำให้บิดาสามารถสื่อสารกับทารก
ได้ดีและเข้ามามีส่วนร่วมดูแลผู้เป็นบุตรของตน เพื่อ
ตอบสนองความต้องการของทารก ทั้งด้านร่างกายและ
จิตใจ และคล้ายคลึงกับการศึกษาของ นันทพร แสนศิริพันธ์
และคณะ (2557) ที่พบว่า ความรักใคร่ผูกพันระหว่าง
บิดากับทารก ที่มีการเจริญงอกงามตลอดเวลา ทำให้ผู้
เป็นบิดารู้สึกว่าทารกเป็นบุคคลที่สวยงาม มีคุณค่าที่สุดใน
ชีวิต เป็นแรงบันดาลใจ เป็นกำลังใจ ทำให้มีเป้าหมายใน
ชีวิต ผู้เป็นบิดาจึงทุ่มเทร่างกายแรงใจในการดูแล ปกป้อง
เลี้ยงดู และทำทุกอย่างเพื่อบุตรอันเป็นที่รัก รวมถึงการ
เลี้ยงดู การจัดการเรื่องอาหาร การปกป้องคุ้มครองให้
บุตรได้รับความปลอดภัย และจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวกต่างๆให้ภรรยาและบุตร

ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารกที่เกิดขึ้น
อาจเนื่องจากเพศของทารกส่วนใหญ่ตรงกับความต้องการ
ของกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 93.10 และ
กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการวางแผนในการมีบุตรครั้งนี้
ร้อยละ 72.50 ซึ่งการที่บิดาและมารดาได้วางแผนในการ
มีบุตรร่วมกัน เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ก่อให้เกิดความรัก
ใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก เมื่อภรรยาตั้งครรภ์
ผู้เป็นบิดาจะดูแลและหนุนหลอมมารดาและทารกในครรภ์
เป็นอย่างดี และเฝ้ารอคอยวันที่จะเจอหน้าบุตรของตน
(Sansiriphun et al., 2010) เมื่อพบว่าทารกคลอด

ออกมาและตรงกับความต้องการ ก็จะทำให้บิดาเกิด
ความพึงพอใจ อยากเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อดูแลมารดาและ
เลี้ยงดูทารกเพิ่มมากขึ้น คล้ายคลึงกับการศึกษาของ
ลันด์เบอร์ก และคณะ (Lundberg et al., 2007) พบว่า
เพศของบุตรมีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมของ
บิดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า สัมพันธภาพ
ระหว่างคู่สมรสที่อยู่ในระดับดี หรือมีความสุขในชีวิต
สมรสค่อนข้างมาก ทำให้บิดาได้รับการสนับสนุนจาก
มารดา ในการเข้ามามีส่วนร่วมในระยะหลังคลอด และ
ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารกอยู่ในระดับมาก
ทำให้บิดาอยากใกล้ชิดบุตรและเข้าไปมีส่วนร่วม
ช่วยเหลือมารดาและเลี้ยงดูบุตรร่วมกัน จึงสรุปได้ว่า
สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส และความรักใคร่ผูกพัน
ระหว่างบิดากับทารก เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์
เกี่ยวข้องกับการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการ
พยาบาล ในการส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดาใน
ระยะหลังคลอด โดยคำนึงถึงสัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส
และความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก
2. ควรนำข้อมูลเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่าง
คู่สมรส ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก และการ
เข้ามามีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด ไปเป็น
ส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนด้านการผดุงครรภ์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยในบิดากลุ่มอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น
บิดาวัยรุ่น บิดาที่เคยผ่านการมีบุตรมาแล้ว บิดาที่มีภรรยา
หรือบุตรมีภาวะแทรกซ้อนในระยะหลังคลอด เป็นต้น
2. ควรทำการศึกษาปัจจัยด้านอื่น เช่น ปัจจัยด้าน
วัฒนธรรม และความเชื่อทางศาสนา เป็นต้น
3. ควรศึกษาปัจจัยทำนายของสัมพันธภาพ
ระหว่างคู่สมรส ความรักใคร่ผูกพันระหว่างบิดากับทารก
และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของบิดา
ในระยะหลังคลอด

เอกสารอ้างอิง

- โครงการโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัว. (2552). *หลักการและเหตุผล*. สืบค้นจาก <http://www.saiyairakhospital.com/index.php> โครงการโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัว
- จารุวรรณ ชูปวา. (2541). *ความรู้สึที่มีคุณค่าในตนเอง สัมพันธภาพระหว่างคู่สมรส และการแสดงบทบาทการเป็นบิดาของคู่สมรสมารดาวัยรุ่น*. (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการพยาบาลแม่และเด็ก) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- นันทพร แสนศิริพันธ์, ฉวี เบาทรวง, อารีวรรณ กลั่นกลิ่น, และกรรณิการ์ กันธรักษา. (2557). *การเป็นบิดา: ประสบการณ์ของผู้เป็นบิดาครั้งแรกในระยะภรรยาคลอดบุตรและระยะหลังคลอด*. (รายงานการวิจัย). คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เยาวลักษณ์ แฉขุนทด. (2539). *ผลของการส่งเสริมบทบาทการเป็นบิดา ต่อพฤติกรรมเลี้ยงดูบุตร และสัมพันธภาพระหว่างบิดาและทารก ในระยะหลังคลอดของบิดาที่มีบุตรคนแรก*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิตสาธารณสุขศาสตร์ สาขาวิชาเอกอนามัยครอบครัว) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2555). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการลาของข้าราชการพุทธศักราช พ.ศ. 2555: เล่ม 129 ตอนพิเศษ 22 ง. สืบค้นจาก www.ratchakitcha.soc.go.th
- ศุภกร ไชยนา. (2558). ความเครียด การสนับสนุนทางสังคม และการมีส่วนร่วมของบิดาในระยะหลังคลอด. *พยาบาลสาร*, 42(1), 85-96.
- Allen, S., & Daley, K. (2007). The effects of father involvement: An updated research summary of the evidence. *Father Involvement Research Alliance*, 1, 1–58.
- Cheng, C. Y., Fowles, E. R., & Walker, L. O. (2006). Postpartum maternal health care in the United States: A critical review. *The Journal of Perinatal Education*, 15(3), 34–42.
- Diehl, M., Coyle, N., & Labouvie-Vief, G. (1996). Age and sex differences in strategies of coping and defense across the life span. *Psychology and Aging*, 11, 127-139.
- Fagan, J., & Lee, Y. (2010). Perceptions and satisfaction with father involvement and adolescent mothers' postpartum depressive symptoms. *Journal Youth Adolescence*, 39, 1109–1121.
- Frosch, C. A., Cox, M. J., & Goldman, B. D. (2001). Infant-parent attachment and parental and child behavior during parent-toddler storybook interaction. *Merrill-Palmer Quarterly*, 47(4), 445-474.
- Goulet, C., Bell, L., St – Cyr Tribble, D., Paul, D., & Lang, A. (1998). A concept analysis of parent – infant attachment. *Journal of Advanced Nursing*, 28(5), 1071–1081.
- Greenberg, M., & Morris, N. (1974). Engrossment: The newborns impact upon the father. *American Journal of Orthopsychiatry*, 44, 520 – 531.
- Klaus, M. H., & Kennell, J. H. (1982). *Parent-infant bonding*. (2nd ed.). St. Louis: The C. V. Mosby.
- Lamb, M. E. (2000). The history of research on father involvement. *Marriage & Family Review*, 29(2-3), 23-42.
- Lamb, M. E., & Tamis – Lemonda, C. S. (2004). The role of the father: An introduction. In M. E. Lamb. (Ed.), *The role of the father in child development* (pp.1 - 33). Hoboken, New Jersey: John Wiley & Son.

- Lu, M. C., Jones, L., Bond, M. J., Wright, K., Pumpuang, M., Maidenberger, M., & Rowley, D. L. (2010). Where is the father in men are important to maternal and child health? father involvement in African American families. *Ethnicity & Disease, 20*, 49–61.
- Lundberg, S., McLanahan, S., & Rose, E. (2007). Child gender and father involvement in fragile families. *Demography, 44*(1), 79–92.
- McVeigh, C. A., Baafi, M., & Williamson, M. (2002). Functional status after fatherhood: An Australian study. *Journal of Obstetric, Gynecologic, and Neonatal Nursing, 31*(2), 165–171.
- Mehall, K. G., Spinrad, T. L., Eisenberg, N., & Gaertner, B. M. (2009). Examining the relations of infant temperament and couples' marital satisfaction to mother and father involvement: A longitudinal study. *Fathering, 7*(1), 23–48.
- Parke, R. D. (2000). Father involvement. *Marriage & Family Review, 29*(2 - 3), 43–58.
- Polit, D. F. (2010). Statistics and data analysis for Nursing research. (2nd ed.). New Jersey: Pearson Education Inc.
- Polit, D. F., & Hungler, B. P. (1999). *Nursing research principles and methods*. Philadelphia: J. B. Lippincott.
- Premberg, A., Hellstrom, A. L., & Berg, M. (2008). Experiences of the first year as father. *Scandinavian Journal of Caring Sciences, 22*, 56–63.
- Raojutham, P. (2006). Marital relationship, attitude toward sex role, and paternal involvement in child – rearing of 6 – 12 month first - born infant. (The degree of master of nursing science maternity and newborn nursing) Faculty of graduate studies, Mahidol University, Thailand.
- Sansiriphun, N., Kantaruksa, K., Klunklin, A., Baosuang, C., & Jordan, P. (2010). Thai men becoming a first-time father. *Nursing & Health Sciences, 12*(4), 403–409.
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family, 38*, 15–28.
- Thomas, J. E., Boner, A. K., & Hildingsson, I. (2011). Fathering in the first few months. *Scandinavian Journal of Caring Sciences, 25*, 499–509.